

NEW RURAL DEVELOPMENT AND THE TEACHING OF LOCAL EDUCATION IN HIGH SCHOOLS IN THAI NGUYEN PROVINCE

Le Thuy Linh¹, Duong Thi Huyen^{2*}

¹Institute of History - Vietnam Academy of Social Sciences

²TNU - University of Sciences

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	19/11/2025	The research aims to clarify the necessity of integrating the topic of new rural development into the upper secondary local education curriculum in Thai Nguyen province and to propose orientations for effective teaching implementation. The research employs methods such as document collection and analysis; field surveys using questionnaires administered to teachers and students; and statistical processing of the survey results. The findings indicate that most teachers and students lack sufficient materials and practical knowledge related to the new rural development program in Thai Nguyen province. The paper also highlights the key values of the new rural development process in Thai Nguyen, along with the essential factors required to incorporate this content into the local education curriculum. The research provides scientific and practical foundations to assist upper secondary schools, teachers, and educational administrators in developing teaching content that reflects the realities of the local context.
Revised:	30/12/2025	
Published:	30/12/2025	

KEYWORDS

Thai Nguyen
New rural development
Local education
High school
General education

XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI VỚI VẤN ĐỀ DẠY HỌC GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG CẤP TRUNG HỌC PHỔ THÔNG Ở THÁI NGUYÊN

Lê Thuỳ Linh¹, Dương Thị Huyền^{2*}

¹Viện Sử học, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam

²Trường Đại học Khoa học - ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	19/11/2025	Nghiên cứu nhằm làm rõ sự cần thiết phải đưa chủ đề xây dựng nông thôn mới vào chương trình giáo dục địa phương cấp trung học phổ thông ở tỉnh Thái Nguyên và đề xuất các định hướng triển khai dạy học hiệu quả. Nghiên cứu sử dụng các phương pháp: thu thập và phân tích tài liệu; khảo sát thực tế thông qua bảng hỏi đối với giáo viên và học sinh; thống kê và xử lý kết quả điều tra. Kết quả nghiên cứu cho thấy đa số giáo viên và học sinh còn thiếu tư liệu, thiếu kiến thức thực tiễn về chương trình xây dựng nông thôn mới của tỉnh Thái Nguyên. Bài báo đồng thời chỉ ra những giá trị nổi bật của quá trình xây dựng nông thôn mới tại Thái Nguyên, cùng các yếu tố cần thiết để lồng ghép nội dung này vào chương trình Giáo dục địa phương. Nghiên cứu cung cấp căn cứ khoa học và thực tiễn giúp các trường trung học phổ thông, giáo viên và cơ quan quản lý giáo dục xây dựng nội dung dạy học sát thực tế địa phương.
Ngày hoàn thiện:	30/12/2025	
Ngày đăng:	30/12/2025	

TỪ KHÓA

Thái Nguyên
Nông thôn mới
Giáo dục địa phương
Trung học phổ thông
Giáo dục phổ thông

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.14053>

* Corresponding author. Email: huyendt@tnu.edu.vn

1. Giới thiệu

Trong Chương trình giáo dục phổ thông 2006, thời lượng dành cho chương trình giáo dục địa phương (GDĐP) chưa nhiều, nguồn tài liệu phục vụ cho giảng dạy GDĐP tại các trường trung học phổ thông (THPT) ở Việt Nam chưa được chuẩn hoá. Trong Chương trình giáo dục phổ thông mới 2018, GDĐP đóng vai trò quan trọng trong kế hoạch tổng thể thực hiện các hoạt động dạy học và giáo dục của nhà trường (chiếm tới 20% thời lượng giảng dạy ở các nhà trường từ cấp Tiểu học đến cấp Trung học phổ thông). Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đã đưa ra mục tiêu giáo dục học sinh (HS) hình thành, phát triển phẩm chất và năng lực thông qua các nội dung giáo dục. Mỗi nội dung giáo dục đều được thể hiện ở tất cả các môn học và hoạt động giáo dục [1]. Do đó, nội dung GDĐP cho học sinh trong trường phổ thông càng giữ vai trò quan trọng nhằm rèn luyện kỹ năng tìm hiểu, nghiên cứu những vấn đề của địa phương như Kinh tế địa phương, Văn học địa phương, Địa lý địa phương, Lịch sử địa phương, Âm nhạc, Nghệ thuật địa phương... nhằm bổ sung cho nội dung giáo dục bắt buộc chung thống nhất trong cả nước, nhằm trang bị cho HS những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng cho HS tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương [1].

Thực hiện Chương trình Mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới (NTM) từ năm 2010, dưới sự lãnh đạo quyết liệt của cấp ủy, chính quyền các cấp, cùng với cơ chế chính sách phù hợp và sự đồng thuận cao trong nhân dân, Thái Nguyên đã hoàn thành mục tiêu xây dựng nông thôn mới sớm một năm so với kế hoạch đề ra tại Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XIX (2015). Đến năm 2024, toàn tỉnh Thái Nguyên có 6 đơn vị cấp huyện và 129 xã được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới. Những kết quả này đã góp phần làm thay đổi rõ nét diện mạo nông thôn, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân [2]. Những thành tựu này cần được phổ biến rộng rãi tới toàn thể nhân dân, nhất là học sinh được biết để tự hào về những đổi thay trên quê hương mình.

Ở tỉnh Bắc Kạn (cũ), chương trình GDĐP lớp 12 đã có chủ đề 6 về xây dựng nông thôn mới (gồm chủ trương, quá trình chỉ đạo, thực hiện và thành tựu của nông thôn mới) [3]. Chương trình GDĐP ở tỉnh Thái Nguyên cấp THPT đã đề cập đến các nội dung liên quan đến kinh tế nông nghiệp, đặc biệt là nông nghiệp thông minh, nông nghiệp xanh, nhưng chưa có nội dung riêng biệt và tập trung vào vấn đề xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên. Trong bối cảnh tỉnh Bắc Kạn và tỉnh Thái Nguyên đã sát nhập thành tỉnh Thái Nguyên theo chủ trương của Nhà nước thì việc thống nhất và tích hợp các nội dung của GDĐP là vấn đề cần thiết và cấp bách nhằm tạo ra tài liệu giảng dạy thống nhất cho các trường THPT ở Thái Nguyên [4].

Vấn đề xây dựng nguồn tài liệu phục vụ cho giảng dạy GDĐP ở Việt Nam nói chung và Thái Nguyên nói riêng đã thu hút được sự quan tâm của nhiều nhà khoa học với nhiều công trình nghiên cứu có chất lượng. Tác giả Nguyễn Thị Minh Thu cùng cộng sự [5] đã đề cập đến việc đưa hát Sáo Cọ của người Sán Chay ở Phú Lương, Thái Nguyên vào dạy học chương trình GDĐP lớp 6. Tác giả Nguyễn Thị Thanh Hòa [6] đã làm rõ thực trạng GDĐP và chủ đề lễ hội ở Hà Nội trong các trường phổ thông. Tác giả Nguyễn Văn Toàn và cộng sự [7] đã định hướng xây dựng nội dung GDĐP theo Chương trình Giáo dục phổ thông mới. Bên cạnh đó, việc triển khai tài liệu giáo dục địa phương [8] và thực trạng quản lý GDĐP cũng được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm [9]. Tuy nhiên, đến nay, ở Việt Nam chưa có một công trình nghiên cứu nào đề cập một cách toàn diện đến việc đưa nội dung xây dựng nông thôn mới vào giảng dạy GDĐP ở bậc THPT trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên. Trên cơ sở chỉ ra thực trạng giảng dạy GDĐP cấp THPT ở Thái Nguyên, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm đưa nội dung xây dựng NTM triển khai hiệu quả, có ý nghĩa và truyền cảm hứng cho học sinh bậc THPT trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết này là kết quả được phân tích từ sự kết hợp các phương pháp: nghiên cứu tài liệu về chương trình giáo dục phổ thông 2018, tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Thái Nguyên cấp THPT, các nghiên cứu đã công bố về nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên. Bên cạnh đó, tác giả sử dụng phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi đối với hai đối tượng: giáo viên tham gia dạy nội dung giáo

đục địa phương (60 giáo viên) và HS thuộc các trường THPT tỉnh Thái Nguyên (850 học sinh). Phiếu khảo sát sau khi thu thập được xử lý và phân tích bằng phần mềm Excel. Các số liệu định lượng được biểu diễn thông qua bảng, biểu đồ nhằm làm rõ kết quả nghiên cứu.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Khái quát về thành tựu xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên

Sau 15 năm triển khai thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng NTM (2010-2024), với quyết tâm chính trị cao, bằng nỗ lực, phấn đấu, điều hành quyết liệt và năng động của Đảng bộ, chính quyền các cấp, quán triệt tư tưởng “Xây dựng NTM có điểm khởi đầu, nhưng không có điểm kết thúc”, phát huy sức sáng tạo, tinh thần cộng đồng của nhân dân và các tổ chức chính trị - xã hội, nông thôn Thái Nguyên đã có nhiều khởi sắc. Chương trình đã đạt và hoàn thành vượt mức các mục tiêu Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Thái Nguyên lần thứ XX đề ra (xem Bảng 1). Tính đến hết năm 2024, toàn tỉnh Thái Nguyên đã có 129/137 xã đạt chuẩn NTM (bao gồm 06 xã đã lên phường, thị trấn và sáp nhập); 06 đơn vị cấp huyện đạt chuẩn/hoàn thành nhiệm vụ xây dựng NTM (Thành phố Thái Nguyên, Thành phố Sông Công, Thành phố Phổ Yên, huyện Phú Bình, huyện Đồng Hỷ, huyện Đại Từ). Bình quân tiêu chí đạt 18,6/19 tiêu chí/xã, cao hơn bình quân chung cả nước 2,34 tiêu chí/xã, không còn xã dưới 10 tiêu chí. Thu nhập bình quân đầu người khu vực nông thôn đạt 41,7 triệu đồng/người/năm (vượt mục tiêu đề ra 5,7 triệu đồng) [2].

Bảng 1. Kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 - 2024

TT	Chỉ tiêu	ĐVT	2010	2015	2020	2024
1	Tổng số đơn vị cấp xã xây dựng NTM	Xã	143	143	137	137
2	Số tiêu chí đạt chuẩn bình quân/xã	Tiêu chí	4,85	13,5	17,6	18,6
3	Số xã đạt chuẩn NTM	Xã	0	40	102	129
4	Số xã đạt chuẩn NTM nâng cao, kiểu mẫu	Xã	0	0	02	37
7	Số huyện đạt chuẩn nông thôn mới	Huyện	0	0	03	6

(Nguồn: [2])

Đối chiếu với Bộ tiêu chí NTM, kết quả mà Thái Nguyên đạt được là rất lớn, góp phần làm thay đổi đáng kể diện mạo nông thôn của tỉnh. Tính đến hết năm 2024, tỉnh Thái Nguyên đã có 100% các xã có đường giao thông kết nối với trung tâm huyện, hệ thống đường trục xóm, liên xóm, ngõ xóm và đường trục chính nội đồng đều được đầu tư trải nhựa hoặc bê tông hóa, cứng hóa cơ bản đáp ứng nhu cầu đi lại, vận chuyển hàng hóa của người dân, qua đó thúc đẩy tiêu thụ hàng hóa, nông sản. Hệ thống điện lưới điện trung, hạ thế được đầu tư đã phủ kín 100% các xã, xóm trên địa bàn tỉnh, cơ bản đáp ứng yêu cầu điện sinh hoạt của người dân và sản xuất kinh doanh, đã xóa được các xóm bản “trắng điện” chưa được đầu tư điện lưới quốc gia. Hệ thống thủy lợi, trường học, nhà văn hóa, trạm y tế, trụ sở xã, cơ sở hạ tầng thương mại nông thôn, thông tin truyền thông, công trình cấp nước tập trung... được quan tâm đầu tư mới hoặc cải tạo, nâng cấp, ngày càng đảm bảo chất lượng, phát huy hiệu quả phục vụ nhân dân” [2].

Tỉnh Thái Nguyên đẩy mạnh thực hiện đề án tái cơ cấu ngành nông nghiệp, ứng dụng khoa học, công nghệ, liên kết theo chuỗi giá trị; đẩy mạnh liên kết trong sản xuất, chế biến, tiêu thụ sản phẩm, mở rộng các vùng sản xuất tập trung, chăn nuôi theo hướng trang trại, gia trại, an toàn sinh học. Mô hình hợp tác xã (HTX) đã phát huy thế mạnh, xây dựng được nhãn hiệu và nâng cao giá trị sản phẩm trên thị trường, nhất là các sản phẩm chủ lực của địa phương (HTX chè Hảo Đạt, HTX chè La Bằng, HTX chè an toàn Khe Cốc; HTX chè Tuyết Hương, HTX gà đồi Đông Thịnh, HTX rau an toàn Đông Cao, HTX rau củ quả an toàn Dương Thành, HTX rau an toàn Hùng Sơn, HTX miến Việt Cường...). Với Đề án “Mỗi xã một sản phẩm tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 2019-2025”, tỉnh Thái Nguyên đã có 76 sản phẩm OCOP đạt tiêu chuẩn chất lượng, trong đó có 23 sản phẩm 3 sao, 51 sản phẩm 4 sao và 2 sản phẩm 5 sao [2]. Một số nhiệm vụ, dự án khoa học công nghệ tiêu biểu như: Nghiên cứu, xây dựng quy trình nuôi lợn lấy thịt từ thức ăn tự nhiên có bổ

sung nguyên liệu chè xanh; Nghiên cứu, phục tráng giống lúa Bao thai hồng Định Hóa; xây dựng mô hình trồng, thâm canh, bảo quản và chế biến sản phẩm quả hồng Việt Cường... [2].

Công tác bảo vệ môi trường nông thôn đã được chú trọng, có nhiều chuyển biến tích cực, từng bước làm thay đổi nhận thức, ý thức, trách nhiệm của người dân. Các phong trào xây dựng “*Gia đình 5 không, 3 sạch*”; “*Nhà sạch, ngõ đẹp*”; phong trào “*Vệ sinh môi trường đường làng, ngõ xóm*” được đẩy mạnh. Các mô hình tự quản về vệ sinh môi trường hoạt động có hiệu quả. Phong trào vệ sinh đường làng, ngõ xóm, xây dựng cảnh quan môi trường xanh - sạch - đẹp - an toàn; phong trào trồng cây xanh, trồng hoa trên các tuyến đường đang phát triển mạnh mẽ ở các địa phương... đã và đang chuyển biến nông thôn trở thành những “*miền quê đáng sống*” [2].

Tổng kết thành quả 15 năm xây dựng NTM, Thái Nguyên không chỉ đạt và vượt mục tiêu đề ra, mà các nội dung xây dựng NTM đã ngày càng đi vào chiều sâu, hướng tới sự bền vững, trở thành tỉnh dẫn đầu 15 tỉnh khu vực miền núi phía Bắc trong thực hiện phong trào xây dựng NTM. Kết quả khảo sát của HS và giáo viên trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên cho thấy đa số người được hỏi trả lời đã được thụ hưởng thành quả của công cuộc xây dựng NTM ở địa phương. Cụ thể kết quả khảo sát ở từng tiêu chí xây dựng nông thôn mới được thể hiện trong Bảng 2.

Bảng 2. Kết quả khảo sát giáo viên và học sinh về thành tựu xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên

Thành tựu	Giáo viên		Học sinh	
	Số phiếu	Tỷ lệ %	Số phiếu	Tỷ lệ %
Hệ thống đường giao thông ngày càng đồng bộ và từng bước hiện đại	56	93,3	633	75,2
Hệ thống đèn điện chiếu sáng được bao phủ rộng khắp	43	71,7	544	64,6
Môi trường nông thôn được cải thiện (rác thải, nước sạch, cảnh quan)	49	81,7	575	68,3
Các trường học các cấp được đầu tư sạch, đẹp, đồng bộ	45	75	548	65,1
Các khu vui chơi và khu hoạt động thể dục thể thao	39	65	370	43,9
Trật tự an ninh ở địa phương được giữ vững	44	73,3	473	56,2
Kinh tế nông thôn đạt được nhiều thành tựu	40	66,7	641	50
Đời sống văn hoá ở nông thôn được xây dựng	48	80	587	69,7

Theo Bảng 2, có sự khá tương đồng về kết quả khảo sát giữa giáo viên và học sinh khi đều đánh giá cao những thành tựu xây dựng nông thôn mới về đời sống văn hoá, hệ thống giao thông, môi trường nông thôn. Bên cạnh đó, thành tựu về kinh tế nông thôn, về khu vui chơi giải trí... nhận được ít lượt bình chọn của giáo viên và học sinh. Kết quả này cho thấy giáo viên và học viên đều có nhận định đúng về những thành tựu nông thôn mới ở địa phương.

Với những thành tựu vượt bậc trên, việc đưa nội dung xây dựng nông thôn mới vào giảng dạy trong chương trình GDĐP là cần thiết, để học sinh thấy được những bước chuyển mình mạnh mẽ của quê hương Thái Nguyên trong 15 năm qua, thấy được vai trò của gia đình và bản thân trong quá trình xây dựng NTM. Học sinh nhận thấy những sự thay đổi của quê hương mình theo hướng tích cực và tiến bộ trên các lĩnh vực. Trên cơ sở đó, học sinh tự hào về truyền thống của gia đình và quê hương mình để hun đúc thêm tình yêu quê hương đất nước. Sau đó, học sinh không ngừng phấn đấu, học tập và rèn luyện, chuẩn bị hành trang để tham gia xây dựng địa phương và tỉnh Thái Nguyên ngày càng phát triển, văn minh và giàu đẹp.

3.2. Thực trạng tư liệu và giảng dạy về NTM ở Thái Nguyên trong chương trình GDĐP

Từ năm 2021, tỉnh Thái Nguyên đã thực hiện việc giảng dạy GDĐP cho học sinh THPT nhằm định hướng nghề nghiệp trong tương lai và trang bị cho học sinh những hiểu biết về địa phương nơi mình sinh sống. Tỉnh Thái Nguyên là vùng đất có nhiều di sản văn hóa phi vật thể đặc sắc, giàu truyền thống văn chương, cái nôi của ngành công nghiệp luyện kim... Cùng với quá trình công nghiệp hóa và hội nhập sâu rộng của đất nước, Thái Nguyên đang chuyển mình phát triển toàn diện, là nơi tập trung nhiều doanh nghiệp lớn, công nghệ cao, hấp dẫn khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo. Qua việc giảng dạy GDĐP, thầy cô giáo và học sinh có cơ hội khám phá và hiểu biết sâu rộng hơn về địa phương, trân trọng những giá trị quý báu của quê hương, từ đó góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị trong tương lai [4].

Nội dung của các chủ đề GDĐP được biên soạn dựa trên nhiều nguồn tư liệu quý báu, được cung cấp bởi các cơ quan, đơn vị quản lý nhà nước, các cơ quan truyền thông, báo chí, đặc biệt là các tác phẩm, hình ảnh của các nhà văn, nhà thơ, nhà phê bình, nghệ sĩ được lựa chọn giới thiệu, là nguồn ngữ liệu hỗ trợ hiệu quả trong quá trình giảng dạy và học tập của nhà trường. Nội dung chi tiết được thể hiện trong Bảng 3.

Bảng 3. Tổng hợp nội dung giáo dục địa phương trong chương trình THPT của tỉnh Thái Nguyên

Nội dung	Nhóm lĩnh vực lịch sử, văn hóa	Nhóm lĩnh vực địa lý, kinh tế, hướng nghiệp, môi trường
Lớp 10	Gồm 4 chủ đề về các di tích lịch sử - văn hóa tiêu biểu, về văn học dân gian Thái Nguyên, về một số bài dân ca đặc sắc của người dân tộc ít người trên địa bàn tỉnh.	Gồm 2 chủ đề về các nguồn lực phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh và xu hướng phát triển nông nghiệp thông minh ở địa phương.
Lớp 11	Gồm 4 chủ đề về tiểu sử và đóng góp của các nhân vật lịch sử, văn hóa; về những tác giả, tác phẩm văn học Thái Nguyên trong thời kỳ trung - cận đại và hiện đại.	Gồm 2 chủ đề về thành tựu thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài và định hướng phát triển tỉnh Thái Nguyên trong tương lai, về chuyển dịch lao động, nghề nghiệp trên địa bàn tỉnh trước tác động của cách mạng công nghiệp lần thứ tư.
Lớp 12	Gồm 5 chủ đề về di sản văn hóa phi vật thể tỉnh Thái Nguyên, văn học hiện đại (thơ, truyện ngắn, ký), truyền thống tốt đẹp của nhân dân Thái Nguyên.	Gồm 3 chủ đề về khởi nghiệp đổi mới sáng tạo; doanh nghiệp doanh nhân; Bảo vệ môi trường, phòng chống thiên tai và ứng phó với biến đổi khí hậu ở tỉnh Thái Nguyên.

(Nguồn: Tác giả tổng hợp từ tài liệu giáo dục địa phương của tỉnh Thái Nguyên [4])

Theo Bảng 3, trong 14 chủ đề của chương trình GDĐP ở bậc THPT, không có một chủ đề chuyên biệt đề cập về xây dựng NTM ở Thái Nguyên, mà được lồng ghép vào một số chủ đề. Trong chương trình GDĐP lớp 10, với “Chủ đề 6: Nông nghiệp thông minh”, tài liệu giảng dạy đã làm rõ những điều kiện phát triển nông nghiệp thông minh, nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao. Việc phát triển nông nghiệp thông minh có tác động rất lớn đối với quá trình xây dựng nông thôn mới thông minh, nông thôn mới kiểu mẫu trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên [4]. Tuy nhiên, tài liệu giảng dạy giáo dục địa phương lớp 10 chưa đề cập đến mối quan hệ giữa nông nghiệp thông minh và xây dựng NTM.

Trong chương trình GDĐP lớp 11, kinh tế nông nghiệp tỉnh Thái Nguyên được xây dựng trong “chủ đề 5: Kinh tế Thái Nguyên hội nhập và phát triển”. Nội dung có sự kế thừa và phát triển từ chương trình lớp 10, được thể hiện trong mục định hướng phát triển kinh tế thời gian tới trong đó chủ yếu tập trung vào định hướng phát triển kinh tế nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa, quy mô lớn, tập trung vào phát triển sản phẩm chất lượng cao. Nội dung về xây dựng nông thôn mới toàn diện và đồng bộ chưa được đề cập [4].

Trong chương trình giáo dục địa phương lớp 12, các chủ đề kinh tế xã hội ở tỉnh Thái Nguyên chủ yếu tập trung về khởi nghiệp sáng tạo, doanh nghiệp, doanh nhân tỉnh Thái Nguyên. Vấn đề xây dựng nông thôn mới chưa đề cập [4].

Tuy nhiên, tài liệu giảng dạy giáo dục địa phương do Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Thái Nguyên ban hành không phải là pháp lệnh duy nhất trong quá trình triển khai giảng dạy môn GDĐP. Thầy cô và học sinh cần tiếp tục tìm tòi, sưu tầm để làm phong phú thêm nguồn thông tin, tư liệu cho các chủ đề, bài học, phù hợp với đặc thù của từng địa phương. Vấn đề đặt ra ở đây là nội dung GDĐP rất đa dạng và phong phú, không thể đưa tất cả những nội dung về kinh tế, chính trị, lịch sử, văn hóa, nghệ thuật, môi trường... vào giảng dạy. Đối với những vấn đề lớn, có ảnh hưởng tới kinh tế chính trị xã hội của tỉnh Thái Nguyên trong giai đoạn hiện tại cũng cần được giới thiệu để học sinh nắm được và tự hào về quê hương đất nước. Giáo viên và học sinh THPT ở Thái Nguyên đặc biệt là ở các xã vùng nông thôn vừa là chủ thể, vừa là đối tượng được thụ hưởng những thành quả của chương trình xây dựng nông thôn mới của tỉnh Thái Nguyên.

Thực trạng giảng dạy chủ đề xây dựng nông thôn mới ở các trường phổ thông

Hiện nay, ở Thái Nguyên nói riêng và cả nước nói chung, chưa có một cơ sở giáo dục đại học nào đào tạo giáo viên chuyên ngành về GDĐP. Khi Chương trình giáo dục phổ thông 2018 được đưa vào thực hiện giảng dạy, môn GDĐP không có giáo viên chuyên ngành, chủ yếu là các giáo viên giảng dạy các môn Lịch sử, Địa lý, Văn học, Kinh tế và pháp luật... tham gia giảng dạy. Do đó, trong câu hỏi khảo sát, 30,5% số giáo viên được hỏi chưa từng giảng dạy về thành tựu nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên, 69,5% giáo viên trả lời có lồng ghép vào một số nội dung ở các môn học. Theo kết quả phỏng vấn sâu, một số giáo viên dạy địa lý đã lấy ví dụ về thành tựu xây dựng nông thôn ở Thái Nguyên trong phần Địa lý ngành kinh tế (kinh tế nông nghiệp); giáo viên lịch sử lồng ghép trong bài thành tựu công cuộc đổi mới toàn diện đất nước... Tuy nhiên, nội dung lồng ghép mang tính hỗ trợ cho nội dung học chính nên vấn đề nông thôn mới chưa được giới thiệu toàn diện và chi tiết.

Về hiểu biết của học sinh, với câu hỏi “mức độ hiểu biết của các em về thành tựu xây dựng nông thôn mới của tỉnh Thái Nguyên”, 63,3% học sinh đều trả lời biết rõ, 33,2% chưa biết rõ, chỉ có 4,4% số học sinh chưa biết. Những học sinh ở trường Chuyên và sinh sống ở khu vực thành phố nên chưa quan tâm và hiểu biết đầy đủ về thành tựu xây dựng nông thôn mới. Do đó, việc đưa nội dung giáo dục về nông thôn mới vào giảng dạy là cần thiết để học sinh hiểu đúng và đầy đủ về vấn đề này.

Việc đưa nội dung xây dựng NTM ở Thái Nguyên vào giảng dạy trong môn GDĐP bậc THPT có một số thuận lợi cơ bản.

Thứ nhất, nội dung học tập về nông thôn mới gần gũi, thiết thực với học sinh. Học sinh trực tiếp sinh sống tại các xã đang triển khai xây dựng NTM nên dễ tiếp thu. Việc học gắn với thực tiễn địa phương giúp tăng hứng thú, động lực học tập của học sinh.

Thứ hai, tài liệu và minh chứng về nông thôn mới phong phú, dễ khai thác. Báo cáo của tỉnh Thái Nguyên, xã; các bảng biểu, phóng sự về nông thôn mới dễ tiếp cận. Nhiều mô hình điểm, công trình tiêu biểu có thể tổ chức cho học sinh tham quan, trải nghiệm thực tế.

Thứ ba, việc giảng dạy về nông thôn mới phù hợp với định hướng giáo dục phát triển phẩm chất - năng lực của học sinh. Các hoạt động dạy học về nông thôn mới dễ tích hợp phương pháp: dự án, trải nghiệm, thảo luận nhóm, STEM... Chủ đề phù hợp để giáo dục trách nhiệm công dân, tinh thần bảo vệ môi trường, tình yêu quê hương.

Bên cạnh những thuận lợi, việc đưa nội dung giảng dạy về nông thôn mới vào chương trình Giáo dục địa phương cũng gặp một số khó khăn: Thứ nhất, tài liệu giảng dạy về nông thôn mới còn hạn chế và chưa được cập nhật thường xuyên. Số liệu kinh tế - xã hội về nông thôn mới thay đổi hàng năm nhưng sách giáo khoa và sách giáo viên không được cập nhật kịp thời. Giáo viên phải tự tìm kiếm nhiều nguồn, dễ dẫn đến sai lệch hoặc thiếu thống nhất thông tin. Thứ hai, giáo viên chưa được bồi dưỡng chuyên sâu về lĩnh vực nông thôn mới. Nông thôn mới là lĩnh vực rộng, liên quan kinh tế, xã hội, văn hóa, môi trường, chính trị nên nhiều thầy cô chưa nắm rõ đầy đủ. Thứ ba, một bộ phận học sinh chưa quan tâm đến vấn đề phát triển nông thôn, coi nội dung GDĐP là môn phụ. Học sinh vùng đô thị ít tiếp xúc trực tiếp với các hoạt động của nông thôn mới nên khó hình dung thực tiễn.

3.3. Đề xuất khuyến nghị

Đề xuất về nội dung giảng dạy

Đề giảng dạy về “Chủ đề: Xây dựng nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên”, giáo viên có thể dựa trên các nghị quyết chuyên đề của Đảng bộ tỉnh Thái Nguyên và Đảng bộ các huyện (cũ), Đảng bộ các xã; các báo cáo tổng kết theo giai đoạn hoặc theo từng năm của Văn phòng Điều phối chương trình xây dựng nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên, của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh... Giáo viên quan sát thực tiễn ở cơ sở và tiến hành phỏng vấn người dân địa phương (đó có thể là hàng xóm, người thân của mình) về vấn đề xây dựng nông thôn mới ở địa phương. Chính giáo viên (nhất là ở các vùng nông thôn) là chủ thể tham gia xây dựng nông thôn mới, đồng thời chính là đối tượng được thụ hưởng những thành quả xây dựng nông thôn mới ở địa phương.

Trên cơ sở nguồn tài liệu tin cậy đó, để phù hợp với nhận thức của học sinh THPT, giáo viên có thể xây dựng tư liệu giảng dạy về NTM tỉnh Thái Nguyên với một số nội dung chính được thể hiện trong Bảng 4.

Bảng 4. Đề xuất nội dung chủ đề Xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên

Khung chương trình	Mục đích, yêu cầu
<i>Phần 1: Khái quát về chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới (01 tiết)</i>	
1.1. Mục tiêu chương trình xây dựng nông thôn mới	Trang bị cho học sinh thấy được mục tiêu tích cực, phù hợp và khả thi của chương trình nông thôn mới.
1.2. Nội dung chương trình xây dựng nông thôn mới	Làm rõ 11 nội dung thành phần của xây dựng nông thôn mới như: nâng cao hiệu quả quản lý và thực hiện xây dựng nông thôn mới theo quy hoạch; phát triển hạ tầng kinh tế - xã hội; tiếp tục thực hiện có hiệu quả đề án cơ cấu lại ngành nông nghiệp, chương trình OCOP; giảm nghèo bền vững; nâng cao chất lượng giáo dục y tế, nâng cao đời sống văn hóa cho người dân nông thôn; nâng cao chất lượng môi trường...
1.3. Vai trò của người dân trong xây dựng nông thôn mới	Người dân là lực lượng chính, trực tiếp tham gia xây dựng nông thôn mới, làm thay đổi diện mạo nông thôn theo hướng ngày càng văn minh, tiến bộ. Người dân đóng góp công sức, tiền của để chỉnh trang nơi ở của gia đình mình, đầu tư cho sản xuất, đóng góp xây dựng các công trình công cộng của thôn, xã.
<i>Phần 2: Thực trạng và giải pháp xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên (01 tiết)</i>	
2.1. Thực trạng xây dựng nông thôn mới	Làm rõ thực trạng xây dựng NTM trên các nhóm tiêu chí chủ yếu: Hạ tầng kinh tế - xã hội; Phát triển kinh tế và nâng cao thu nhập; Văn hóa - xã hội, môi trường; Hệ thống chính trị, quốc phòng - an ninh. Học sinh nhận biết được những kết quả đạt được (số xã đạt chuẩn, mức thu nhập, thay đổi bộ mặt nông thôn...). Học sinh biết được một số hạn chế trong quá trình xây dựng và nguyên nhân của hạn chế.
2.2. Định hướng và giải pháp trong tương lai	Làm rõ nhóm giải pháp chủ yếu để thực hiện định hướng: Giải pháp về quy hoạch và hạ tầng; Giải pháp về kinh tế - tổ chức sản xuất; Giải pháp về văn hóa - xã hội; Giải pháp về môi trường; Giải pháp về hệ thống chính trị và quốc phòng - an ninh...
<i>Phần 3: Thực hành (01 tiết)</i>	
Học sinh vận dụng những kiến thức đã học vào các tình huống thực tế của xây dựng NTM tại địa phương; hình thành năng lực quan sát, phân tích và đánh giá các hoạt động phát triển nông thôn; tăng cường khả năng làm việc nhóm, tư duy phản biện và tinh thần chủ động tham gia vào các công việc cộng đồng.	

Qua những nội dung cơ bản trên, chủ đề “Xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Thái Nguyên” nhằm đạt được những mục tiêu cơ bản: Về kiến thức, học sinh hiểu nội dung Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, biết được vai trò của người dân trong xây dựng nông thôn mới; nêu được một số kết quả thực hiện nông thôn mới của Thái Nguyên. Về thái độ, học sinh thể hiện được trách nhiệm của bản thân trong việc thực hiện chủ trương, chính sách xây dựng NTM.

Đề xuất về tổ chức thực hiện

Để việc giáo dục chủ đề xây dựng NTM nói riêng, nội dung GDĐP tỉnh Thái Nguyên nói chung được diễn ra đồng bộ ở các cơ sở đào tạo, thuận lợi cho giáo viên khi giảng dạy kiến thức địa phương cho học sinh trong thời gian tới, tác giả đề xuất một vài ý kiến như sau:

- Đối với Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Thái Nguyên

Sở Giáo dục và Đào tạo cần tập hợp các nhóm chuyên gia, nhà nghiên cứu, nhà quản lý, giáo viên cùng nghiên cứu xây dựng bộ tài liệu giảng dạy nội dung giáo dục địa phương (phần chung và riêng về nông thôn mới ở từng địa phương trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên). Sở cần tạo kho dữ liệu số chung cho giáo viên trong tỉnh (qua website chung). Bên cạnh đó, Sở Giáo dục và Đào tạo chỉ đạo việc bồi dưỡng về kiến thức và phương pháp giảng dạy về xây dựng nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên cho những giáo viên đã, đang và sẽ đảm nhận ở bậc THPT với thời lượng, địa điểm, kinh phí phù hợp. Sở Giáo dục và Đào tạo mời chuyên gia của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Văn phòng Điều phối Nông thôn mới tỉnh tập huấn cho giáo viên.

- Đối với các trường THPT trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên

Lãnh đạo các trường THPT cần nâng cao nhận thức về vai trò của chủ đề nông thôn mới trong chương trình giáo dục địa phương với giáo viên và học sinh, để nội dung này thực sự được triển khai hiệu quả và hữu ích cho người học. Các trường cần tăng cường mời chuyên gia đến nói chuyện các nội dung chuyên sâu về xây dựng NTM của Thái Nguyên và ở mỗi địa phương, nơi các trường học tọa lạc. Nhà trường có thể tổ chức định kỳ các cuộc thi viết/ vẽ/ thuyết trình liên quan đến các nội dung về xây dựng NTM để học sinh phát huy thế mạnh bản thân.

Các trường cần có sự kết nối với UBND xã để cập nhật số liệu chính thức hằng năm. Theo kết quả khảo sát, hầu hết các chương trình trải nghiệm của các trường THPT ở Thái Nguyên thường là các chuyến đi (trong 1 ngày) đến các địa điểm thuộc các tỉnh lân cận như Hà Nội, Bắc Giang, Bắc Ninh, Vĩnh Phúc, Tuyên Quang. Việc tổ chức hoạt động trải nghiệm tại chính địa phương, quê hương mình chưa được thực hiện. Trong khi đó, hoạt động trải nghiệm kết hợp giảng dạy về nông thôn mới của các trường THPT đều mang tính khả thi cao. Tùy từng vị trí của trường THPT mà các nhà trường tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tế tại các xã nông thôn mới, thôn nông thôn mới thông minh và kiểu mẫu như: Vạn Phú, Hà Thượng, Hoàng Nông (Đại Từ cũ); Phú Đình (Đình Hóa cũ); Bá Xuyên (TP. Sông Công cũ); Phúc Thuận, Minh Đức, Thành Công (Phổ Yên cũ), Tân Đức, Dương Thành (Phú Bình cũ)... Hoạt động trải nghiệm có chi phí thấp và đạt hiệu quả cao.

- Đối với giáo viên giảng dạy GDĐP

Giáo viên cần đổi mới phương pháp giảng dạy các chủ đề về NTM trong nội dung GDĐP cho HS, tăng cường tiết trải nghiệm, thực hành để HS nhớ sâu và hứng thú với kiến thức được học. Giáo viên có thể giao bài tập mang tính thực tế: học sinh sẽ cảm nhận về không khí xây dựng NTM ở địa phương, những đổi thay tích cực của địa phương, đóng góp của bản thân, gia đình vào quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa phương. Giáo viên tăng cường các phương pháp tích cực như: dạy học dự án, thảo luận nhóm, phân tích tình huống, trải nghiệm thực tế. Ngoài ra, giáo viên có thể sử dụng công nghệ thông tin trong trình chiếu, mô phỏng, video phóng sự... về xây dựng nông thôn mới ở các xã. Tổ chức hoạt động "học đi đôi với hành": điều tra thực tế tại thôn, xã; xây dựng bản đồ số tiêu chí NTM; thực hành phân tích số liệu về xây dựng nông thôn mới... Giáo viên khuyến khích học sinh sưu tầm tài liệu, phỏng vấn người dân, tìm hiểu mô hình phát triển nông nghiệp - nông thôn: Học sinh thực hiện các sản phẩm học tập: video, poster, bài trình chiếu, bài viết phân tích tiêu chí NTM. Lòng ghép giáo dục ý thức bảo vệ môi trường, tinh thần trách nhiệm trong xây dựng quê hương.

Việc đưa nội dung giảng dạy về nông thôn mới vào chương trình GDĐP thành phố Thái Nguyên là cần thiết. Ở cấp THPT, học sinh cần nhận thức vai trò của cá nhân trong việc xây dựng nông thôn mới ở địa phương; trên cơ sở đó học sinh sẽ đưa ra các việc làm cụ thể để quảng bá hình ảnh quê hương, đưa khách du lịch đến tham quan, trải nghiệm tại địa phương.

4. Kết luận

Giáo dục địa phương là nội dung bắt buộc trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Do đó, việc biên soạn và tổ chức thực hiện nội dung GDĐP của tỉnh Thái Nguyên trong giai đoạn hiện nay vừa mang tính cấp thiết, vừa là nhiệm vụ quan trọng của ngành giáo dục, các đơn vị hữu quan để đáp ứng yêu cầu triển khai thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Việc đưa nội dung phát triển nông thôn mới vào Tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Thái Nguyên là một bước đi quan trọng, góp phần giúp học sinh hiểu rõ hơn về quá trình đổi mới và phát triển của quê hương, đồng thời tăng cường ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng. Kết quả nghiên cứu cho thấy, mặc dù Thái Nguyên là địa phương đạt được nhiều thành tựu nổi bật trong xây dựng nông thôn mới, song thực tiễn giảng dạy tại các trường trung học phổ thông vẫn còn gặp không ít khó khăn do giáo viên và học sinh thiếu tư liệu, thiếu hình dung về giá trị thực tiễn của chương trình. Điều này cho thấy khoảng cách giữa kết quả xây dựng nông thôn mới của địa phương và việc triển khai nội dung này trong giáo dục là vấn đề cần được quan tâm. Trên cơ sở đó, bài viết đã đề xuất một số định hướng nhằm hỗ trợ giáo viên trong quá trình thiết kế bài học và tổ chức hoạt

động dạy học về chủ đề xây dựng nông thôn mới. Những định hướng này không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục địa phương mà còn giúp học sinh phát triển năng lực tìm hiểu thực tiễn, bồi dưỡng tình yêu quê hương, và nhận thức rõ vai trò của thế hệ trẻ trong việc tham gia xây dựng nông thôn mới. Nhìn chung, kết quả nghiên cứu khẳng định việc đưa nội dung xây dựng nông thôn mới vào chương trình giáo dục địa phương là cần thiết và có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc. Việc triển khai hiệu quả chủ đề này sẽ góp phần gắn kết giáo dục với thực tiễn phát triển của tỉnh Thái Nguyên, đồng thời tạo nền tảng để học sinh trở thành những công dân có hiểu biết, có trách nhiệm và có khả năng đóng góp cho sự phát triển bền vững của địa phương trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] Ministry of Education and Training, *General Education Curriculum 2018*, 2018.
- [2] Thai Nguyen Department of Agriculture and Rural Development, *Report No. 592/BC-SNN dated February 14, 2025 on the Results of the Implementation of the National Target Program on New Rural Development in 2024 and Tasks and Solutions for 2025*, 2025.
- [3] Bac Kan Department of Education and Training, *Local Education Materials of Bac Kan Province, Grade 12*, 2023.
- [4] Thai Nguyen Department of Education and Training, *Local Education Materials of Thai Nguyen Province, Grade 10, 11, 12*, 2023.
- [5] T. M. T. Nguyen, "Sang Co Singing of the San Chay People in Phu Luong, Thai Nguyen and Its Relevance to Teaching the Grade 6 Local Education Curriculum," *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 227, no. 06, pp. 97–102, 2022.
- [6] H. T. T. Nguyen, "Current Status of Local Education Teaching and Festival Themes in Hanoi Schools," *Journal of Science - Hanoi Metropolitan University*, no. 80, pp. 67-77, January 2024.
- [7] T. V. Dao, "Orientations for Developing Local Education Content under the New General Education Curriculum," *Vietnam Journal of Educational Science*, no. 22, pp. 82-87, October 2019.
- [8] T. T. Bui, "Current Situation of Implementing Grade 10 Local Education Materials in the 2022-2023 School Year," *Vietnam Journal of Educational Science*, vol. 20, no. 02, pp. 36-43, 2024.
- [9] V. T. Ho, "The current situation of managing local education activities for students in upper-secondary schools in Cao Lanh City, Dong Thap Province," *Dong Thap University Journal of Science*, vol. 13, no. 01S, pp. 74-82, 2024.